

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 163

Archeologienota
Rollegemsestraat te Bellegem
(West-Vlaanderen).
Programma van Maatregelen.

PIETERS HADEWIJCH

DEBRINVEST NV

Colofon

Uitgever	ADEDE bvba
Jaar van uitgave	2017
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	Bart De Smaele, Hadewijch Pieters
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba.

Inhoudsopgave

1	Gemotiveerd advies.....	- 4 -
2	Programma van maatregelen.....	- 6 -
2.1	Administratieve gegevens	- 6 -
2.2	Aanleiding van het vooronderzoek	- 12 -
2.3	Vraagstelling en onderzoeksdoelen	- 12 -
2.4	Onderzoeksstrategie en -methodes	- 13 -
2.5	Onderzoekstechnieken.....	- 14 -
2.6	Afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.....	- 16 -
2.7	Randvoorwaarden	- 16 -
3	Besluit	- 17 -
4	Plannenlijst	- 18 -
5	Lijst van figuren	- 19 -

1 Gemotiveerd advies

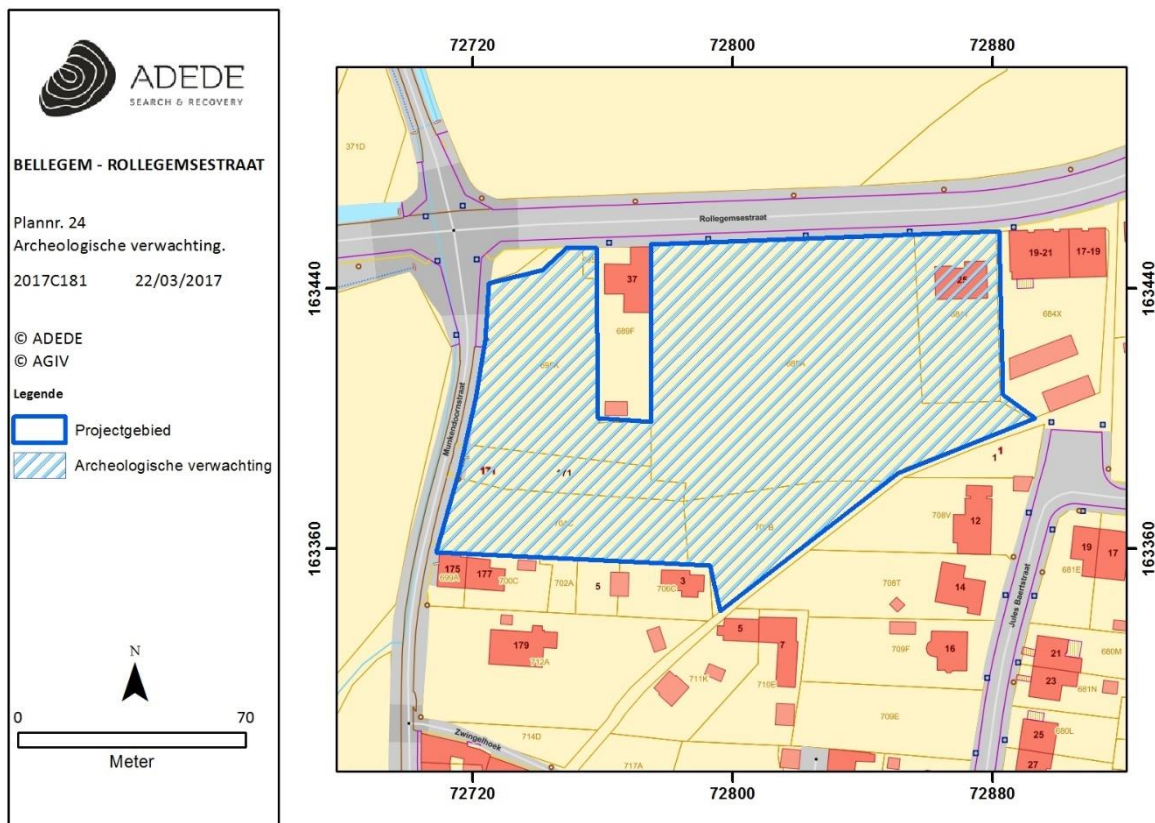

Tijdens het bureauonderzoek, uitgevoerd door ADEDE bvba, werd vastgesteld dat de reeds bestaande bronnen niet voldoende informatie bevatten om vast te stellen of zich al dan niet een archeologische site binnen de contouren van het onderzoeksgebied bevindt.

De historische kaarten tonen aan dat het grootste deel van het projectgebied vanaf de 18de eeuw in gebruik was als bosgrond, en vanaf de 19de eeuw als landbouwgrond. Gedurende deze eeuwen werd het projectgebied gekenmerkt door een lage densiteit aan bewoning, bestaande uit een beperkt aantal losstaande woningen. Tot op heden is het gebied in gebruik als landbouwgrond. Enkel in de noordoostelijke hoek is nog bebouwing aanwezig.

Binnen het projectgebied werd nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd, en ook in de ruimere omgeving is het uitgevoerde archeologisch onderzoek vrij beperkt. Bovendien betreft het in hoofdzaak verwijzingen naar de ontstaans- en ontwikkelingsgeschiedenis van de nabij gelegen dorpen Bellegem (in het oosten) en Rollegem (in het westen). Tijdens deze archeologische onderzoeken werden archeologische sporen uit de steentijden, Romeinse tijd en middeleeuwen aangetroffen. Archeologische resten uit de metaaltijden werden niet aangetroffen, wat vermoedelijk verklaard kan worden door de stand van het onderzoek.

Er kan dus geconcludeerd worden dat er een reële verwachting geldt voor het aantreffen van archeologische restanten binnen het projectgebied. De grootte en de vorm van het projectgebied maken het bovendien mogelijk om potentieel aanwezige sites in een ruimere context te interpreteren.

Figuur 1. Archeologische verwachting binnen het projectgebied.

Dit alles in overweging genomen blijkt verder vooronderzoek, met ingreep in de bodem, noodzakelijk voor het bepalen van de aard en aanwezigheid van mogelijke sporen of een archeologische site binnen het projectgebied. Bijgevolg adviseert ADEDE bvba een proefsleuvenonderzoek. Dit dient te gebeuren binnen een uitgesteld traject omwille van fysieke en economische redenen.

2 Programma van maatregelen

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode	2017C181
Site	Bellegem - Rollegemsestraat
Projectsigle ADEDE	BEL - ROL
Ligging	Rollegemsestraat – Munkendoornstraat 8510 Bellegem (Kortrijk)
Bounding Box	Punt 1 (ZW): X: 72 708,767m Y: 163 359,103m Punt 2 (NO): X: 72 881,699m Y: 163 457,105m
Topografische kaart	Zie plannr. 1
Kadaster	Kortrijk, 11° Afd./Bellegem, Sectie C, nrs. 684T, 685A, 707B, 704C, 695H, 695K & 695L Zie plannummer 3
Soort onderzoek	Archeologienota, bureaustudie
Opdrachtgever	Debrinvest NV
Aard van de vervolgwerven	Verkavelingsaanvraag voor eengezinswoningen
Uitvoerder	ADEDE bvba
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	Bart De Smaele 2015/00070 Hadewijch Pieters 2017/00168
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bvba
Bibliografische referentie	Pieters H. & Van Huffel C., 2017, Archeologienota Rollegemsestraat te Bellegem (West-Vlaanderen), ADEDE Archeologisch Rapport 163, Gent.
Grootte projectgebied	13 664m ²
Periode uitvoering	Maart 2017
Themen thesaurus Onroerend Erfgoed	Romeinse tijd, Bureauonderzoek

Verstoorde zones	Zie plannr. 4
------------------	---------------

BELLESEM - ROLLESEMSESTRAAT

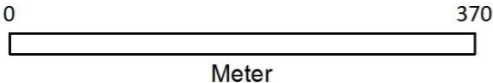

Plannr. 1
Topografische kaart.

2017C181   22/03/2017

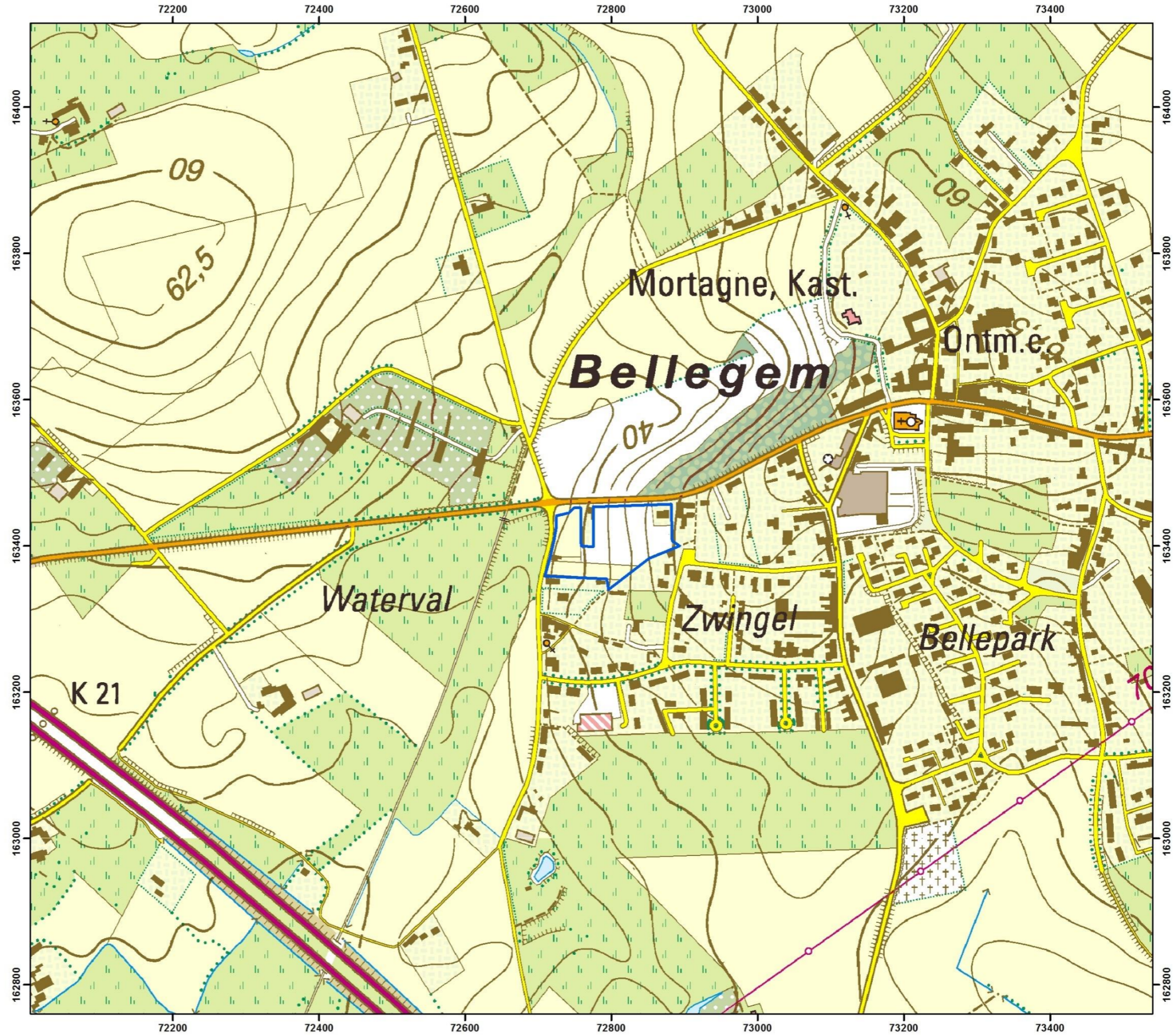
© NGI

Legende

 Projectgebied

0   370
Meter

BELLESEM - ROLLESEMSESTRAAT

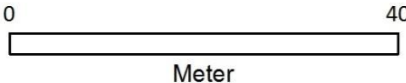

Plannr. 2
Orthofoto, 2016.

2017C181   22/03/2017

© AGIV

Legende

 Projectgebied

BELLESEM - ROLLEGEMSESTRAAT

Plannr. 3
GRB.

2017C181   22/03/2017

© AGIV

Legende

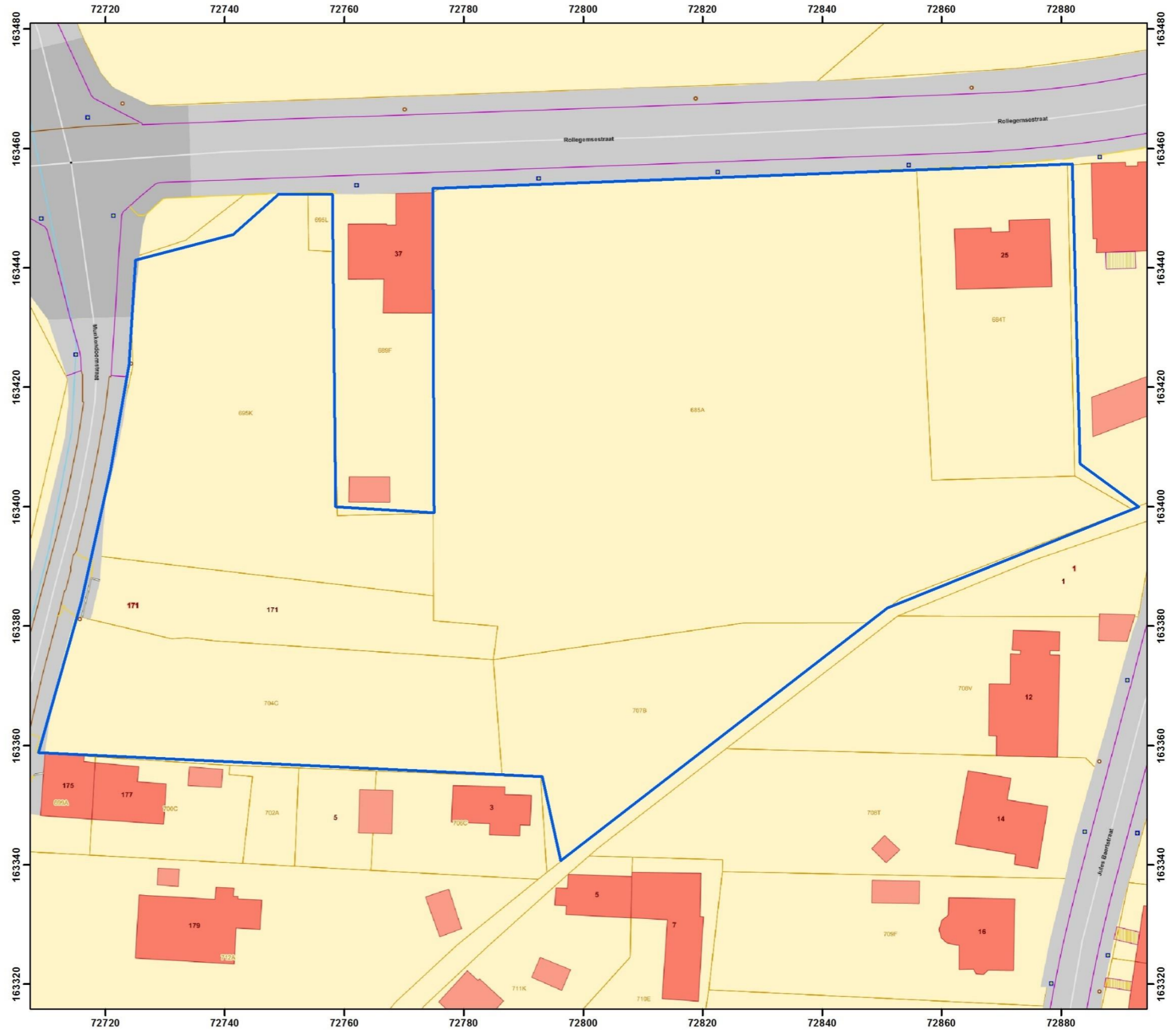
Projectgebied

N

0 40

Meter

BELLESEM - ROLLEGEMSESTRAAT

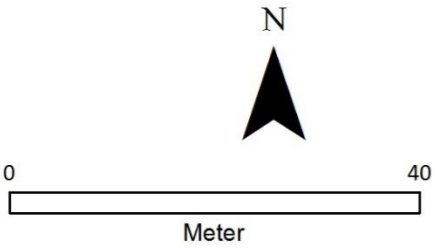
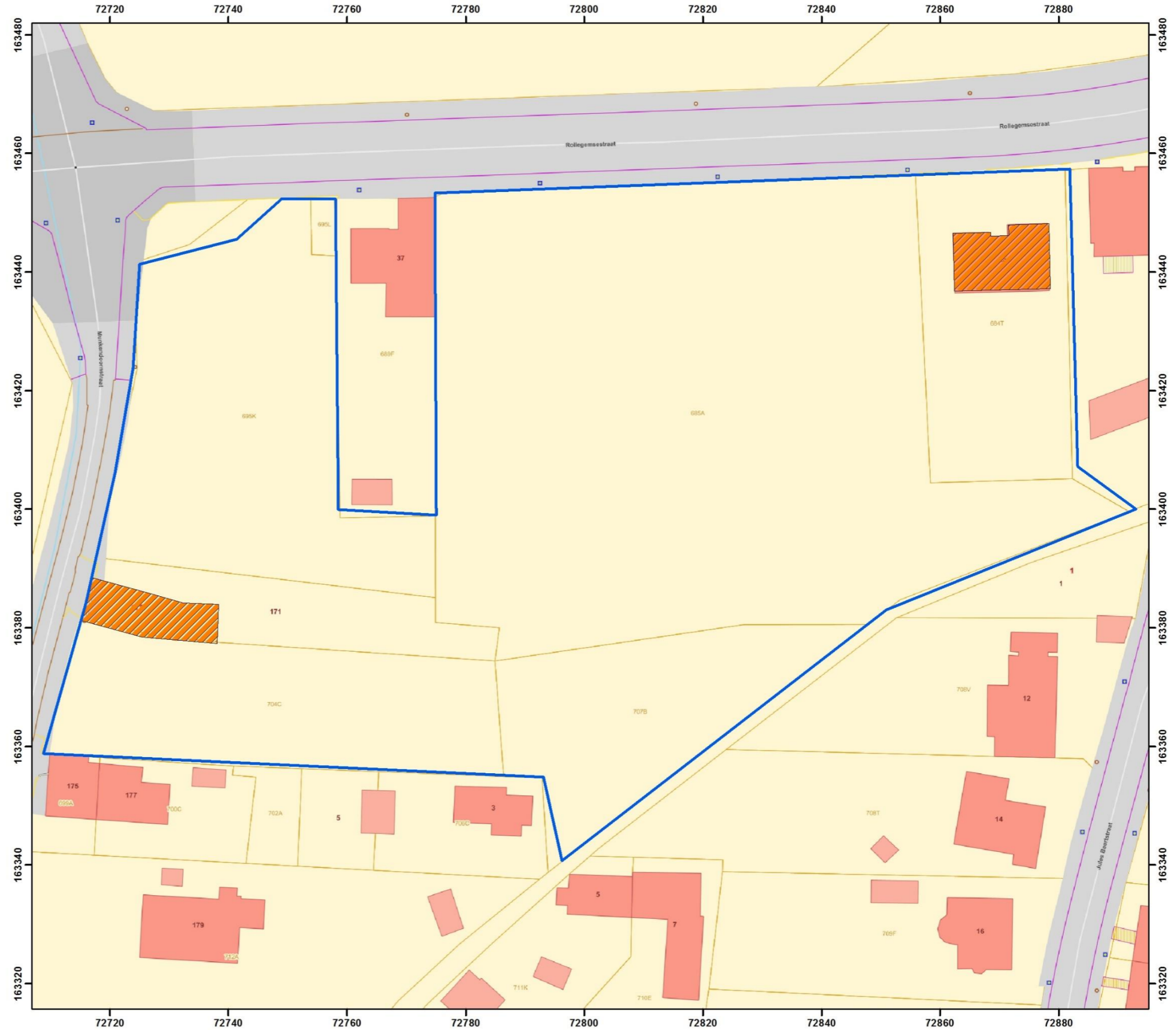
Plannr. 4
Gekende verstoorde zones.

2017C181   22/03/2017

© AGIV

Legende

- Projectgebied
- Verstoring

2.2 Aanleiding van het vooronderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een verkavelingsvergunning voor een projectgebied dat gelegen is buiten een vastgestelde archeologische zone. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt meer dan 3000m². De initiatiefnemer is daarom verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

Er zijn nog geen concrete plannen met betrekking tot de inrichting van het terrein na de verkaveling. Wel is bekend dat de bestaande bebouwing in de noordoostelijke hoek van het terrein wordt gesloopt en dat elke kavel wordt voorzien van een bebouwbare oppervlakte. Doordat de inrichting hiervan nog niet definitief is vastgelegd, wordt uitgegaan van een bodemverstoring binnen het volledige projectgebied.

2.3 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Het uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem heeft als doel informatie en gegevens te verzamelen die als aanvulling dienen op de reeds bestaande archeologische, geografische, geologische en historische bronnen. Het onderzoek heeft als uiteindelijk doel na te gaan of er een mogelijk archeologisch waardevolle site binnen de contouren van het onderzoeksgebied aanwezig is. Aan de hand van de verzamelde informatie van het proefsleuvenonderzoek, gecombineerd met het reeds uitgevoerde bureauonderzoek, kan vervolgens een verder te volgen strategie uitgewerkt worden voor de bescherming van het archeologisch patrimonium ter hoogte van het onderzoeksgebied. Volgende onderzoeksvragen dienen beantwoord te worden aan de hand van het uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem:

- *Zijn er binnen de contouren van het onderzoeksgebied sporen terug te vinden met archeologisch en/of cultuurhistorisch relevante waarde?*
- *Wat is de aard, kwaliteit en informatiewaarde van deze sporen?*
- *Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?*
- *Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?*
- *Wat is de impact van de geplande werken op deze sporen?*
- *Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?*
- *Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en de historisch gekende bebouwing?*
- *Welke strategie dient verder gevolgd te worden ter bescherming van het archeologisch patrimonium ter hoogte van het onderzoeksgebied?*

2.4 Onderzoeksstrategie en -methodes

Volgens de Code van de Goede Praktijk, §5.3 *Bepalen van de onderzoeksstrategie*, dienen vier criteria in overweging genomen te worden voor het bepalen van de verdere onderzoeksstrategie: mogelijk, nuttig, schadelijk en noodzakelijk. Hoewel het vervolgonderzoek noodzakelijk wordt geacht, is het niet nodig alle mogelijke onderzoekstechnieken hiervoor uit te voeren.

Veldkartering lijkt niet aangewezen omdat de resultaten geen voldoende antwoord kunnen bieden op de vraagstelling: er kan immers geen uitsluitsel verkregen worden over de aard, de uitgestrektheid, de bewaringstoestand of de chronologische complexiteit van de aangetroffen sporen. Bovendien kunnen geen sluitende conclusies getrokken worden over de afwezigheid van antropogene sporen in de ondergrond.

Geofysisch onderzoek (GPR) biedt mogelijkheden om een zicht te krijgen in de verticale bodemopbouw en mogelijk aanwezige massieve resten zonder een ingreep in de bodem uit te voeren. Met behulp van magnetometrie kunnen ook metalen objecten in de bodem worden opgespoord. Geofysisch onderzoek heeft echter als nadeel de hoge kostprijs, alsook de complexe verwerking van de gegevens die tevens door bijkomend veldwerk dienen gestaafd te worden.

Landschappelijk bodemonderzoek en waarnemende archeologische boringen zijn slechts ten dele aangewezen. Een landschappelijk bodemonderzoek laat immers toe om de verstoringsgraad van de bodem ter hoogte van het projectgebied te bepalen. Indien het oorspronkelijke bodemprofiel bewaard is, laat landschappelijk booronderzoek toe de opbouw en de ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te bestuderen. Verkennend of waarnemend archeologisch booronderzoek wordt hier niet opportuun geacht. Er bestaat immers geen specifieke verwachting voor het aantreffen van steentijdartefactsites.

Het doel van **proefsleuven en proefputten** is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt, maar statistisch representatief deel van dat terrein open te leggen en beperkt op te graven. Op die manier kunnen verantwoorde uitspraken worden gedaan voor de rest van het terrein. Deze onderzoeksmethode laat toe de diepte van het archeologisch niveau te bepalen en tevens de aard, de bewaringstoestand en de uitgestrektheid van de eventueel aanwezige archeologische sites binnen het projectgebied.

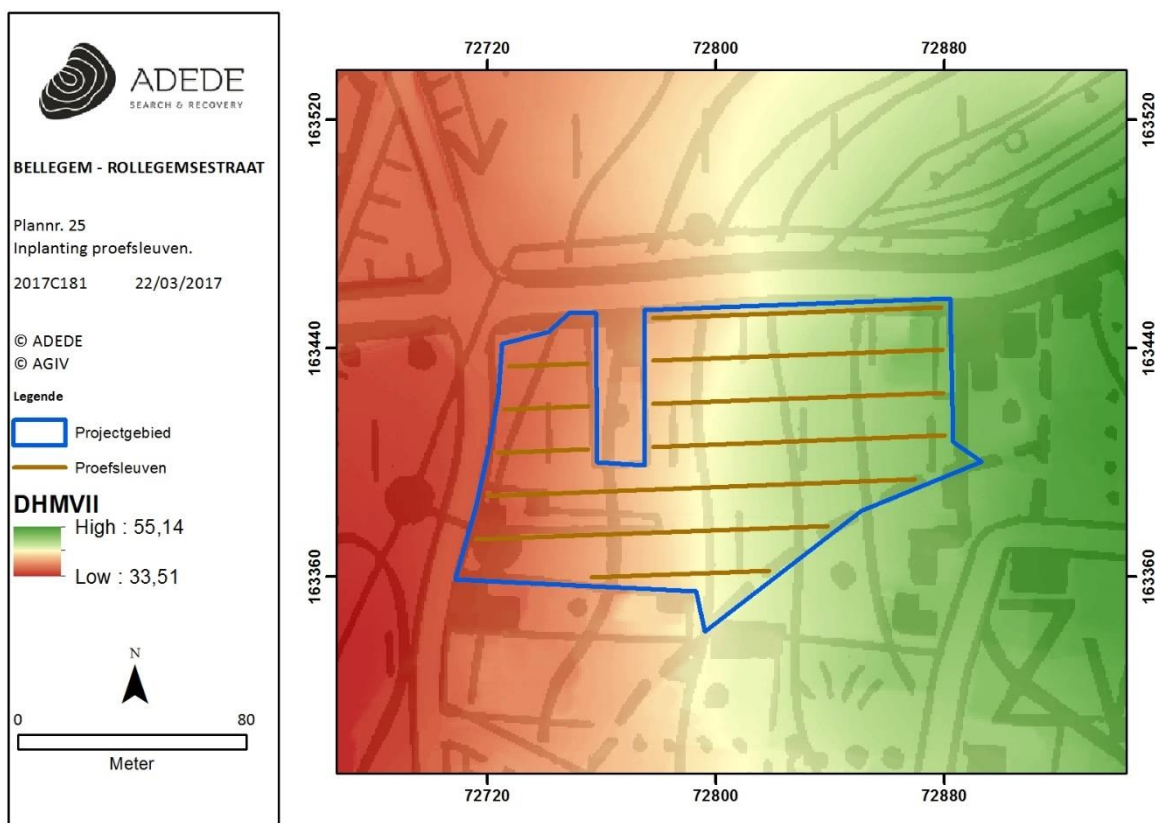
Bijgevolg adviseert ADEDE bvba een proefsleuvenonderzoek ten einde een antwoord te kunnen bieden op de onderzoeksvragen die naar aanleiding van de desktopstudie werden gesteld.

2.5 Onderzoekstechnieken

Om na te gaan of archeologische restanten aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt te worden van de inplanting van parallelle continue proefsleuven binnen het volledig projectgebied of indien er verstoorde zones aanwezig zijn, in die zones waar het oorspronkelijke bodemprofiel bewaard is gebleven. Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m van middellijn tot middellijn. Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak met een breedte van 1,80 tot 2m breed.

Per sleuf en minstens om de 50 meter wordt machinaal een profielput aangelegd, op een dermate manier dat een geschrinkt patroon ontstaat en men in feite om de 25 meter een zicht heeft op de bodemopbouw van het onderzoeksterrein.

De proefsleuven worden aangelegd parallel aan de noordelijke perceelsgrens. Op die manier liggen de proefsleuven immers loodrecht op de helling. In totaal dienen 10 proefsleuven aangelegd te worden.

Figuur 2. Sleuvenplan.

Via deze methode wordt 10% van de te onderzoeken oppervlakte opgelegd en onderzocht, wat neerkomt op 1663,5m². Ter plaatse dienen extra volgsleuven en dwarsleuven of kijkvensters

aangelegd te worden en dit voor een totale oppervlakte van 2,5% van het totale projectgebied. Een inschatting naar de inplanting van deze volgsleuven, dwarsprofielen of kijkvensters kan via een bureaustudie niet gemaakt worden en dient tijdens de uitvoering van de proefsleuven te gebeuren in functie van de grootste kennisvermeerdering. Via deze methode wordt, conform artikel 8.6.2 van de Code van Goede Praktijk, 12,5% van het onderzoeksgebied gedekt. Op deze manier wordt een maximum aan informatie bereikt tegen een minimale kost. De motivering voor deze keuze dient eveneens toegelicht te worden in de rapportering. Indien afgeweken wordt van het voorgestelde sleuvenplan dient dit eveneens toegelicht te worden in de rapportering.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten van de sleuven gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand aan de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (o.a. brandrestengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het voorgestelde vooronderzoek moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werkzaamheden, waarvoor deze archeologienota wordt opgesteld, niet zullen worden uitgevoerd. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

Een nadeel van proefsleuvenonderzoek is de mogelijke impact op vuursteenconcentraties. Deze worden immers lokaal vernietigd tijdens de aanleg van de sleuven. **Indien** een steentijdsite wordt aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek -op basis van de resultaten van het bureauonderzoek kan echter gesteld worden dat de kans hiertoe eerder klein is- dient de onderzoeksmethode aangepast te worden conform de Code van Goede Praktijk. Indien uit het proefsleuvenonderzoek blijkt dat binnen het onderzoeksgebied steentijdartefactsites voorkomen en gekend is waar deze gelokaliseerd zijn, dient een waarderend archeologisch booronderzoek uitgevoerd te worden. Via deze methode kunnen inzichten bekomen worden in de diepte, spreiding, datering en bewaringsgraad van deze sites. Daarbij dienen volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- *Op welke dieptes zijn de steentijd artefactsites bewaard?*
- *Wat is hun spreidingsvorm?*
- *Wat is hun densiteit?*
- *Hoe is hun bewaringstoestand?*

- *In welke periodes kunnen ze gedateerd worden?*
- *Is er vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving nodig en zo ja, welke strategie dient hiervoor gebruikt?*

Voorafgaand aan deze methode dienen aan de hand van het proefsleuvenonderzoek zones met verwachtingen opgesteld te worden waarbinnen de boringen uitgevoerd moeten worden met een tussenafstand van 5m tussen de raaien en 6m afstand tussen de individuele boringen, dit in de vorm van een regelmatig verspringend driehoeksgrid. Deze boringen dienen ingemeten te worden met een GPS-toestel, zodat de coördinaten (x, y en z) gekend zijn. De precieze positie, oriëntatie en omvang van de grids is nader te bepalen op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek. Het type grondboor dat gebruikt zal worden is een edelmanboor met een diameter van 12cm. De boringen worden handmatig uitgevoerd tot een diepte die tijdens het onderzoek dient bepaald te worden. Van elke boring worden zowel de volledige diepte, als de onder- en bovengrens van de horizonten geregistreerd. De opgeboorde sedimenten zullen steeds de relevante bodemhorizonten omvatten die nodig zijn om een goede evaluatie van de steentijdartefactsite(s) te maken. De stalen krijgen per volume een uniek staalnummer, en worden nat uitgezeefd op een maaswijdte van 1mm op 1mm. Na het drogen worden ze geanalyseerd door een vuursteenspecialist.

2.6 Afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.

2.7 Randvoorwaarden

Gelet op de mogelijke aanwezigheid van archeologische sites is het noodzakelijk enkele randvoorwaarden op te leggen ten einde een volledige en optimale waarneming van potentiële archeologische restanten binnen het onderzoeksgebied mogelijk te maken. Zo wordt gemeld dat er op de terreinen behorend tot het projectgebied, in tussentijd tot het proefsleuvenonderzoek, geen ingrepen in het bodemarchief mogen plaatsvinden. Bijkomend mag bij de sloop van de gebouwen voorafgaand aan het archeologisch onderzoek niet dieper in de bodem gereikt worden dan het huidige maaiveld om een goede bewaring van het potentieel archeologische bodemarchief te bekomen.

3 Besluit

Op basis van de bureaustudie kon niet besloten worden of zich al dan niet archeologische resten binnen de contouren van het onderzoeksgebied bevinden. Het bureauonderzoek toonde een archeologische verwachting aan voor restanten uit alle periodes. Bijgevolg adviseert ADEDE bvba het uitvoeren van een proefsleuvenonderzoek om na te gaan of er sporen bewaard zijn en zo ja, in welke toestand deze zich bevinden. Indien -in tegenstelling tot de geschetste verwachting- steentijdartefactsites aangetroffen worden, dient aan de hand van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek overgegaan te worden op waarderend archeologisch booronderzoek. De resultaten van dit uitgestelde vooronderzoek met ingreep in de bodem worden vervolgens in een nota verwerkt waarin ook de te volgen strategie voor de bescherming van het archeologisch/cultuurhistorisch patrimonium dient bepaald te worden.

4 Plannenlijst

Plannr.	Beschrijving	Schaal	Wijze vervaardiging	Datum aanmaak
0001	Situering van het projectgebied op de topografische kaart	1:1	Digitaal	22/03/2017
0002	Situering van het projectgebied op de orthofoto uit 2016	1:1	Digitaal	22/03/2017
0003	Situering van het projectgebied op GRB	1:1	Digitaal	22/03/2017
0004	Gekende verstoorde zones	1:1	Digitaal	22/03/2017
0024	Archeologische verwachting van het projectgebied	1:1	Digitaal	22/03/2017
0025	Inplantingsplan proefsleuven	1:1	Digitaal	22/03/2017

5 Lijst van figuren

Figuur 1. Archeologische verwachting binnen het projectgebied.	- 5 -
Figuur 2. Sleuvenplan.	- 14 -